لەنمایشی دوا ڕۆژەکانی بالێ…
حەیدەر عەبدولڕەحمان

سیحری ڕاکێشانی بینەر لەکوێ دایە؟

دوێنێ ئێوارە نمایشی چوارەم ڕۆژی دوا ڕۆژەکانی بالێم لەهۆڵێکی پڕ لەبینەردا لەهەولێر بینی، ویستم بەدیدێکی ڕەخنەیی دوور لەو فشارە میدیاییەی هەبوو، لەهەقیقەتی نمایشەکە بگەم و خوێندنەوەیەك بۆ ئەو بەرهەمە بکەم، کە تا ئێستا لە ڕووی میدیاییەوە دەنگۆیەکی گەورەی ناوەتەوە، بەتایبەت دوای ئەوەی نزیکەی 25 هەزار بینەر لەسلێمانی شانۆگەریەکەیان بینی.
ئەو پرسیارەی بەر لەهەموو شتێ جێگەی سەرنجە و دوای بینینی نمایشەکە دێتە پێشەوە، ئەوەیە ئاخۆ سیحری ڕاکێشانی ئەو ژمارە زۆرەی بینەر چیە بۆ ئەونمایشە؟ هۆکارەکانی چین؟
بێگومان کرۆکی نمایشەکە خۆی لەسێ تەوەری سەرەکی نیشان دەدا.
هەر یەك لەو تەوەرانە کاریگەری تایبەتی خۆیان بەسەر نمایشەکەوە جێ دێڵن،
یەکەمیان: نمایشەکە فۆرمێکیی کۆمێدی سووکی خێزانی هەیە، ئەوەندە ئەو فۆرمە بەهێمنی و هاوسەنگی دوور لەهەڵچوون و زێدە ڕۆیی خۆی نیشان دەدات، بینەر لەڕێگەی هەندێ دیالۆگ و بزووتنەوەی کۆمێدی دەهێنێتە پێکەنینێکی هاوسەنگ و دەبێتە سەرچاوەیەکی بەهێزی چێژ وەرگرتن
لەچوارچیوەی نواندنێکی پڕ ئامانجی دوور لەهیچ نیشانەو مۆرکێکی تەهریجی.
ئەکتەرێکی وەك (ڕێشان حەمۆش) کە ڕۆڵی سەرەکی کۆمێدیاکە دەبینێ، توانایەکی تایبەتی خۆی هەیە بەهاوکاری دوو ئەکتەری سەرەکی، نمایشەکە زیندوو ڕادەگرن و ڕێگە نادەن ڕیتمی نمایشەکە هاوسەنگی خۆی لەدەست بدات.
بۆیە لایەنی ئەو فۆرمە کۆمێدیە وەك لایەنێکی زاڵ بەسەر ڕووبەری نمایشەکەوە دیارەو نرخ و بەهایەکی زۆریان بە سەنگی نمایشەکە بەخشیووە،
فۆرمی کۆمێدی لەهەلوەرجێکی سەخت و ئڵۆزی وەك ئەمڕۆی کۆمەڵگای کوردی، فۆرمێکی مەقبولە ئەگەر بەو ئاست و ئامانجە بەرجەستە بکرێت کە لەدواڕۆژەکانی بالێ بەرجەستەکرا.
2 .گۆرانی و موزیك لایەنێکی زۆری پانتایی نمایشەکەی داپۆشیووە، کە

بەهاوکاری گروپێکی موزیك ژەنی بەتوانا، چەندین گۆرانی بەسۆزی کوردی بەفۆرمێکی ڕاستەوخۆی زیندوو نمایش کرا.
ئەم ڕاستەوخۆییە بۆ موزێك و گۆرانیەکان، تەنانەت بۆ موئەسراتی دەنگیش، وای کردبوو ڕیتمی نمایشەکە هەر بەزیندوویی بمێنێتەوە، جگە لەوەی بینەر لەو ڕاستەوخۆییە چێژی زیاتری وەڕ دەگرت، چونکە ببوو بەبەشێك لە نمایشەکە.
خۆ ئەگەر هەمان ئەو موزیك و گۆرانیانە بەتۆمار کراوی بونایە، چێژو ڕیتمی نمایشەکە وەك ئێستا نەدەبوو.
هونەری دەرهێنەر لەوە دابوو کە توانیبووی سوود لەسیناریۆی تێکستەکە وەربگرێت کە دەڵێ بابلۆ ئارەزوو مەندێکی گۆرانی و موزیك بوو دووچاری واهیمەیەك ببوو وای دەزانی ئەو لەم بارەیەوە بلیمەتە، کەسیش ئەو ڕاستیەی پێ نەدەگوت کە ئەو نەخۆشەو لەوەهمدا دەژیت، چونکە لەهونەردا کەسێکی فاشیلە.
دەرهێنەر زۆر زیرەکانە کۆمەڵێ ئاوازو گۆرانی جوانی دەست نیشان کردوە کە گوایە بابلۆ بەرجەستەیان دەکات، لەکۆتایی گۆرانیەکان بەنەشازی دەیانڵێتەوە.
بەڵام دەرهێنەر لەو کاتەی بابلۆ وەك کەسێکی واهیمەدار لای بینەر پێناسە دەکات لەکاتی ژەنینی جاس دەبێتە جاس ژەنێکی کارامەو لێهاتوو، بەمەش دووچاری دژایەتی بوونێك دەبێت لەنیشاندانی کەسایەتی بابلۆ.
دەرهێنەر لەدیمەنی جاس لێدانەکە بۆتە بەڵایەك بەسەر نمایشەکەو کۆمەڵێ کێشەی تەکنیکی و هونەری لەگەڵ خۆیدا دێنێ، تووشی جیاوازی لەفۆرمی گۆرانی و موزیك دەبێتەوە لەگەڵ گۆرانیەکانی تر، ئەوەۆ جگە لەکێشەی بەرز بوونەوەی ڕیتم و تێکچوونی ئەتمۆسفیری نمایشەکە، هەموو ئەوانە دەرهێنەر تەنیا دەیەوێ بەبینەر بڵێ ڕیشان لەبواری جاس ژەنیندا لێهاتووە.
ئەگەرچی دەرهێنەر ئەو ئامانجەی نەپێکاو زۆر بەگران لەسەر بەرهەمەکە کەوتەوە.
3.لایەنی تراژیدی لەو قۆناغەدا دەست پێدەکات کە بابلۆ لەئاکامدا ڕاستیەکانی بۆ ئاشکرا دەبێت و بەدەم ئازارەکانیەوە شێت دەبێت و دوا ڕۆژە تاڵەکان بەچاوی خۆی دەبینێ.
لەو قۆناغە تراژیدیەدا هاوسەنگی نمایشەکە لەنگ دەبێت، بەهۆی دیالۆگی دوورو درێژی خیتابی، کە ڕاستەوخۆ ڕووی لەبینەرە.
بەپێچەوانەی پەردە سەرەتاییەکان جۆرە ساردییەك هۆڵەکە داگیر دەکات و بینەر لەناو ئەو هەموو شەپۆلە پێکەنینە دەکەوێتە نێو ئەتمۆسفیرێکی تراژیدی دژ بەئەتمۆسفیری کۆمێدی پێشوو.
بۆیە بینەر هەست دەکات هەردوو فۆرمە کۆمێدی و تراژیدیەکە

بەشێوەیەکی سروشتی تێکەڵ بەیەکتر نابن.
ئەو کاتە بۆ دەرهێنەر سەخت دەبێت هەر سێ فۆرمی کۆمێدی و موزیك و سترانسازی و تراژیدی بەیەکەوە بەڕێوە ببات.
بەمە دەرهێنەر هاوسەنگی لەفۆرمەکاندا لەنگ کردووە زێدەڕۆییەکی زۆرتر لەپێویستی بەتراژیدیا کردووە، دەبوا لەپانتایی تراژیدیاکە کەم کاتەوە، بەتایبەت لەخیتابە دوورو درێژەکەی دوا دیمەنی، کەمەترسیەکی زۆری خستە سەر نمایشەکە.
لەدیمەنەکانی دوایدا ئەکتەرێکی زۆر دێنێتە سەر شانۆ، هەموو ڕوداوی نمایش و کاراکتەرەکان لەگەڵ یەکتردا کۆ دەکاتەوە.
دەرهێنەر ویستی ئامانجێك لەپرسی جانتاکەو فڕوفێڵ و خواز بینیەکان دەر بخا، بەڵام نەیتوانی ئەو پەیامە بگەیەنێتە بینەرو بۆشاییەك لەو نێوانەدا دروست بوو ببێتە هۆی لاوازی فەلسفەی نمایشەکەو ئامانجەکانی.
هەروا کۆ کردنەوەی ئەو ژمارە زۆرەی ئەکتەر، وای کرد بینەر دەرفەتی ناسینی کارکتەرە لاوەکییەکانی نەبێت جگە لەسێ کاراکتەری سەرەکی نەبێت.
لەڕووی ڕیتمیشەوە لەو دیمەنەی کە خزمەتکار ڕاکێشی شێتخانە دەکەن، ئەویش بەدەستیانەوە ڕادەکاو دەڵێ من نیم و گەڕانەوەی زاوا بەجانتای نیو ملیۆن دۆلاری کە پڕە لەجلی ژنان و هاتنی تیمی شێتخانەو ڕاکردنی هەر یەکەو بەئاراستەیەك، ئەو ئاژاوە تێك چڕژاوەی ئەو کۆمەڵگا بۆ سەرو بەرە، باشترین دەرفەت بوو بۆ کۆتایی و بەجێ هێشتنی ئەو واقیعە تاڵە کە ئێستاش بەردەوامی هەیە.
بەڵام شێت کردنی بابلۆو خیتابەکانی کۆتایی ئەو دەرفەتەی لەدەست داو لەریتمێکی مردوودا نمایشەکە کۆتایی هات.

حەیدەر عەبدولڕەحمان

کتێب/ مارکس وتیۆری نامۆیی… کاوە کەریم

بۆ خوێندنەوەی ئەم کتێبە کلیکی ئێرە بکە…

KawaKaremDownload

ئەمەریکاو ئەمەریکای لاتین… عەلی مەحمود محەمەد

لە کەمتر نیو سەدەی رابردوودا، ئەگەر کودەتا ناڕاستەوخۆکان هەژمار نەکەین، وەك کودەتاکانی بەرازیل و پاراگوای ....، یان کودەتا شکست خواردووەکەی یانزەی ئەبرەلی 2002ی فەنزوەلا، ئەوا هێزە راستەگەراکان چوار کودەتایان بە هاوکاری سوپاو ولاتە یەکگرتووەکان ئەمەریکا بە نەوێژی نیوەڕۆ بەناوی ئازادی و دیموکراسییەوە لە ولاتانی ئەمەریکای لاتین ئەنجامداوە. ” شیلی 1973، پیرۆ 1992و هندۆراس 2009، پۆلیڤیا 2019″، وەڵای 638 جار هەوڵی تیرۆرکردنی فیدل کاسترۆ درا لە چوار چێوەی بانگەوازی جاڕنامەی گەردونی مافی مرۆڤدا، وە سەپاندنی 60 ساڵە ئابلوقەی ئابووری، سەرباری کودەتا یاساییەکان لە چەندین وڵاتی دی کە دەینە سەریان.

ئەگەر دەیەی نەوەتەکان دەیەی شکستی بەناو کۆمۆنیزم بووبێت لە ئەوروپای رۆژهەڵات، پارتە کۆمۆنیستەکانی وەك مۆز تواندەوە، هەموو کەوتنە ژێر دیوارە روخاوەکەی بەرلینەوە، شکستەکی وایان خوارد ،بە ئەستاشەوە دوای سێ دەیە ،تا هەنووکە چەپ و کۆمۆنیزم لەو وڵاتانە هەناسەی لەبڕاوە، جگە لە روسیاو مۆڵداڤیا.

بە پێچەوانەوە سەرەتای هەزارە، ولاتانی ئەمەریکای لاتین وڵاتە تاقانەکەی کوبایان لە غەریبایەتی ناو دەریاکانی کاریبی رزگار کرد لە دەست قرشەکانی پنتاگۆن، دیارە کوباش بەرگەی بە وێنەی گرت، بەسەر شەڕی نەرم و ڕەقی سەرمایەداری سەرکەوت، بە گیرفانی بەتاڵەوە توانی تۆوی خۆی لە کیشوەرەکە بچێنێت، سەرەتا لە ساڵی 1998 لە فەنزوەلاوە شنە باکە هەڵیکرد، لە ساڵی 2001 گەیشتە هایتی، لە 2003 ئەرجەنتین و بەرازیل و 2005 ئەرەگوای، 2006 پۆلیڤیاو 2006 هندۆراس و 2007 ئیکوادەر، 2008 پاراگوای، 2009 سلفادەر، بەشێوەی گشتی شەپۆلەکە پێچەوانەی مەزهەبی جیمس مۆنرۆ سەرۆکی پێنجەمی ئەمەریکا لە ساڵی 1823 بوو هەڵیکرد، کە 199 ساڵە لەمەوپێش بنەماکەی لەسەر بنچینەی کردنی ئەمەریکای لاتین بە باخچەی پشتەوەی ماڵی ئەمەریکا داڕێژراوە.

ئەمەریکای لاتین و کاریبی باخچەیەکی بە بەرەکەت بووە بۆ ئەمەریکا،

لە نێوان ساڵەکانی 1925-1929دا, وڵاتە یەکگرتووەکانی ئەمەریکا ساڵانە 200 ملیۆن دۆلاری وەبەرهێنان کردووە لە وڵاتانی ئەمەریکای لاتین, لە بەرامبەردا ساڵانە300 ملیۆن دۆلار قازانجیان دەستکەوت بووە, قازانجەکان 150% ی سەرمایەگوزاریەکە بووە, نەوتی فەنزویلا و کانزاکانی پۆلیڤیا و شیلی و سامانی کوبا ئامانجی چاوچنۆکی ئەمەریکا بوو لە مێژوودا .

لە 233 ساڵی رابردوودا, هەر لە هەڵبژاردنی جۆرج واشنتۆنەوە لە ساڵی 1789, ئەمەریکا تەنها 16 ساڵ لە مێژووی خۆیدا بە ئاشتی تێی پەڕاندووە, وڵاتەکە تایبەتمەندی وایە لەگەڵ ئاشتی هەڵناکات, ولیام بلۆم فەرمانبەری پێشوو لە وەزارەتی دەرەوەی ئەمەریکا دەڵێت: لە ساڵی 1945 ەوە ئەمەریکا 50 حکومەتی روخاندووە, بەشی زۆری لە ئەمەریکای لاتین بووە.

ساڵی 1969و دوای شەڕی 1967, دکتاتۆری پاراگوای ئەلفریدۆ ستروئنسەر"3-11-1912 بۆ 16-8-2006 ” رازی بوو 60 هەزار فەڵەستینی لە کەرتی رۆژئاواوە بچنە ولاتەکەی بۆ مەرجێك شیوعی نەبن.

ناوبراو لە 15-8-1954 ەوە بۆ 3-2-1989 سەرۆکی ولات بوو, بە کودەتا هاتە سەر حوکم بە کودەتاش لابردرا.

لەسەردەمی دەسەلاتیدا 20814 کەس دور خرایەوە, 19862 زیندانیکران, 18772 کەسیان ئەشکەنجە دران, 425 کەس بێسەروشوێنن, کەی گشتی 128076 کەس قوربانی دەستی رژێمەکەی بوون.

ئەمەش بەشێك بوو لە نەخشەی کۆندۆر لە ولاتانی ئەرجەنتین ,شیلی , ئۆرۆگوای, پاراگوای, بەرازیل و پۆلیڤیا, دواتر ئیکوادۆرو پیرۆش پەیوەست بوون پێوەی, لە لایەن حکومەتە دکتاتۆرییە سەربازیەکان بۆ لەدان و قەلاچۆکردنی چەپ بە پشتیوانی سەربازی و تەکنیکی ئەمەریکا و فەرەنسا پیادە کرا, لە ساڵی 1968 بۆ 1989 بەردەوام بوو, 50000 بۆ 90000 کەس تیایدا کوژرا, 30000 کەس بێسەروشوێنکران ,400000 کەس زیندانی و ئەشکەنجە کران, دوای روخانی دیواری بەرلین و نەمانی مەترسی چەپ هەڵوەشایەوە 1.

ئەمەریکا بەردەوام لە رێگەی کۆنتراکانیەوە دەستی خستەتە ناو کاروباری ولاتەکان بۆ لەدانی چەپ, لە سلفادۆرەوە بگرە تا کۆنتراکانی نیکاراگوا بۆ چەکدارە تاوانکارەکانی کۆڵۆمبیا, ساڵی 1962 دوو ساڵ پێش ئەوەی فارك دەست بە کاری چەکداری بکات, کۆڵۆنێڵی ئەمەریکی ویلیام یاربەرۆ لە میانی سەردانی کۆڵۆمبیای دا, پێشنیاری دروستکردنی تیمی مەرگی کرد بۆ بنەبڕکردنی جوتیارە شیوعیەکان لە کۆڵۆمبیا.

لە ساڵی 1963 ژەنەراڵ ئەلبەرتۆ رویزە نەڤوا, کە لە شەڕی کۆریا بەشداری کردبوو, پێشنیاری دروستکردنی دەستەی چەکداری مەدەنی کرد

بە شەڕی شیوعییەکان لەناو کۆمەڵگاکانیان.
لە نێوان ساڵانی 2002 بۆ 2010 لەو کاتەی ئۆریبی و ژەنەراڵ ماریۆ مۆنتا کە ئەمەریکا راهێنانی پێکردبوو, زیاتر لە 10000 خەڵکی سڤیلیان کوشت, زۆرجار قوربانییەکان بەرگی گەریلایان دەکردە بەریان دوای کوشتنیان 2.
سەیر بکەن حکومەتی مەکسیك دەستی بەسەر 18091 چەکی ئەمەریکی گرتووە لە نێوان " 2021-1-1 بۆ 2021-11-18″ دا , ساڵانە نیوملیۆن چەك لە ئەمەریکاوە دەچێتە ناو مەکسیکەوە.
ساڵانە تاوانکاران 3,9 ملیۆن تاوان لە مەکسیك ئەنجام دەدەن, 70%ی چەکەکانیان ئەمەریکین 3, بەم شێوەیە لە خزمەت کارتێلەکانی چەك مەکسیك کراوە بە بەرەیەکی جەنگی بەرفراوان.
سەیر کەن ئەمەریکا لە رێکەوتی 20-12-1989 پەنەمای داگیر کرد, بە هێزێکی 25000 سەربازییەوە بە بەهانەی دەستگیرکردنی سەرۆکی ولات مانۆیل ئەنتۆنیۆ نۆرینگا, وەلە لە ناوەڕۆکدا پەیوەندی بە دەستگرتن بەسەر نەکەندی پەنامـاو هەڵوەشاندنەوەی کۆنتراکتی پەنەما - یابانەوە بوو, بۆ ئەوەی رێگا لە ژاپۆن بگرێت ببێتە هێزێکی جیهانی, ئامەریکا دەست ناناسێت.
ئەوەی شایانی باسە دوای ئەوەی فەرەنسا شکستی هێنا لە دروستکردنی نەکەندی پەنەما 1881 – 1894, کۆنگرێسی ئەمەریکا لە یۆنی 1902 مافی بە سەرۆك رۆزفێلت دا نە کەندەکە بکڕێتەوە لە فەرەنسا , لەوکاتە نەکەندەکە دەکەوتە ناو سنوری کۆڵۆمبیا, پەرلەمانی کۆڵۆمبیا بەیاری دا نەیفرۆشێت بە ئەمەریکا, بۆیە ئەمەریکا بە هاوکاری بەرجوازی ناوچەی نەکەندەکە, بە بەهانەی کردنەوەی نەکەندەکە لە نیکاراگوا, خۆیان لە کۆڵۆمبیا جیاکردەوە, ئەمەریکاش سوپای پشتیوانی بەیان ناردو پەنامای لە کۆڵۆمبیا جیاکردەوە, بەمەش مافی بەڕێوەبردنی نەکەندەکەی بەدەست هێنا"4.
لە دوای دوو هەزارەوە یەکەم کاردانەوەی ئەمەریکا بۆ کارکردن بە باوەڕی مەنرۆ لە فەنزوێلاوە دەستی پێکرد, بەلام خۆشەویستی شافێز لە ناو هەژارانی وڵاتەکەی کودەتاکەی هەرەس پێ هێنا, لە ساڵی 2004 سەرۆکی هایتی جان برتران ئاریستید"کاهین و لاهوتی ئازادی بەخشی چەپ, لە یەکەم هەڵبژاردنی دیموکراسی لە هایتی لە ساڵی 1991 بە رێژەی 67% هەڵبژێردرا" کودەتای بەسەردا کرا, ئەمەریکی و فەرەنسییەکان رفاندیان, لە وڵات دوریان خستەوە, ئێستا لە باشووری ئەفریقا پەنابەرە.
5 ساڵ دوای هایتی, نۆرەی هندۆراس هات, سەرۆك مانۆیل زیلایا کە لەسەر پارتی لیبراڵ کاندید بوو, بەلام چووبووە ریزی شافێزەوە, کودەتای بەسەردا کراو بۆ دۆمینیکان پەنابەر ئاسا دیپۆرت کرا.

لە پاراگوای کودەتا لە بەرگی یاسادا ئەنجامدرا، قەشەیەکی دیکەی چەپ بەناوی فرناندۆ لۆگۆ میندیز لە 22ی یۆنی 2012 لە دەسەلات دور خرایەوە، لە ساڵی 2016 ەش دیلما رۆسێف لە بەرازیل کودەتای نەرمی بەسەردا کرا، گرتنی سەرۆك لۆلا لە سەرو بەندی هەڵبژاردنەکانی بەرازیل لە ساڵی 2018 دا دور خستنەوەی لە پرۆسەی هەڵبژاردن کودەتایەکی دیکە بوو لەبەرگێکی یاسایدا، کودەتای لینین مۆرینۆ لە ئیکوادۆر کودەتایەکی ناوخۆیی بوو، بە هەڵگرتنی قەدەغە لەسەر کۆمپانیاکانی نەوتی ئەمەریکاو رادەستکردنی جولیان ئەسانج و دەرکردنی لە باڵوێزخانەی ئیکوادۆر لە لەندەن کە پەنایان دابوو.

تەنانەت پەلاماری وڵاتە پەمبەییەکان شێوازی بەرەییشی بەخۆوە گرت، بە لێدان و بەرەو روبونەوەیان گروپی لیما ساڵی 2017 دژ بە فەنزوێلا دامەزرا، کە چەپ لە پیرۆ سەرکەوت، هاوپەیمانییەتییەکە لە لیماوە هەڵوەشایەوە، مانەوەی بووە گاڵتە جاڕی، رێکەوتی 2021-12-28 وەزیری دەرەوەی پیرۆ پێشوازی کرد لە باڵوێزی تازەی حکومەتی فەنزوێلا.

کریستینا فرناندیز سەرۆکی پێشووی ئەرجەنتین و جێگیری سەرۆکی ئێستا باسی کودەتای یاسایی دەکات ئەمەریکا لە ولاتانی ئەمەریکای لاتین لە بری کودەتای سەربازی ئەنجامی دەدات، بەشێکی ئەوانەی ئاماژەمان پێیان دا دەچنە ئەو چوارچێوەیەوە.

ئەمریکا هەمیشە دژی جێبەجێکردنی هەموو بەرنامەیەکی سۆشیالیستی و نیشتمانییە لە ناوچەکە، لە مێژووی ئەمەریکای لاتین لەو جێگایە ناوەستێت کە ئەمەریکا خوازیارێتی، تەنانەت سەردەمی ترامپ هەموو هەنگاوێك بە کەرتی گشتی بە کۆمەنیزم دەزانی، تەنانەت هەندیك وڵاتی وەك دانمارکیشی خستبووە ئەو بەرەیەوە .

تا خەبات بۆ دادپەروەری زیاترو کەمکردنەوەی نا یەکسانی کەرامەتی هاوولاتیانی رەسەن و ئەفریقییەکان، ژنان بەردەوام بێت و خەون بە گۆڕانکاری درێژەی دەبێت، وەك لە ئەنجامی هەڵبژاردنەکانی ساڵانی 2020 و 2021 دەبینین، لە 12 هەڵبژاردن چەپەکان 11ی دەبەنەوە.

ڕاڤەکاریی فەلسەفیی/ بەهەندوەرگرتنی فەلسەفییانە ... کتێبێکی نوێی ئازاد حەمە

کتێبێکی ٨٥٠ لاپەڕەییە دەزگای جەمال عیرفان ئەرکی چاپکردنی گرتۆتە ئەستۆ و بەم زووانە بڵاو دەبێتەوە...

ئەم کتێبە تایبەتە بە ڕاڤەکاریی فەلسەفیی هزری ڕاڤەی پۆلێک هزرمەندی نوێی ڕۆژئاواییە.

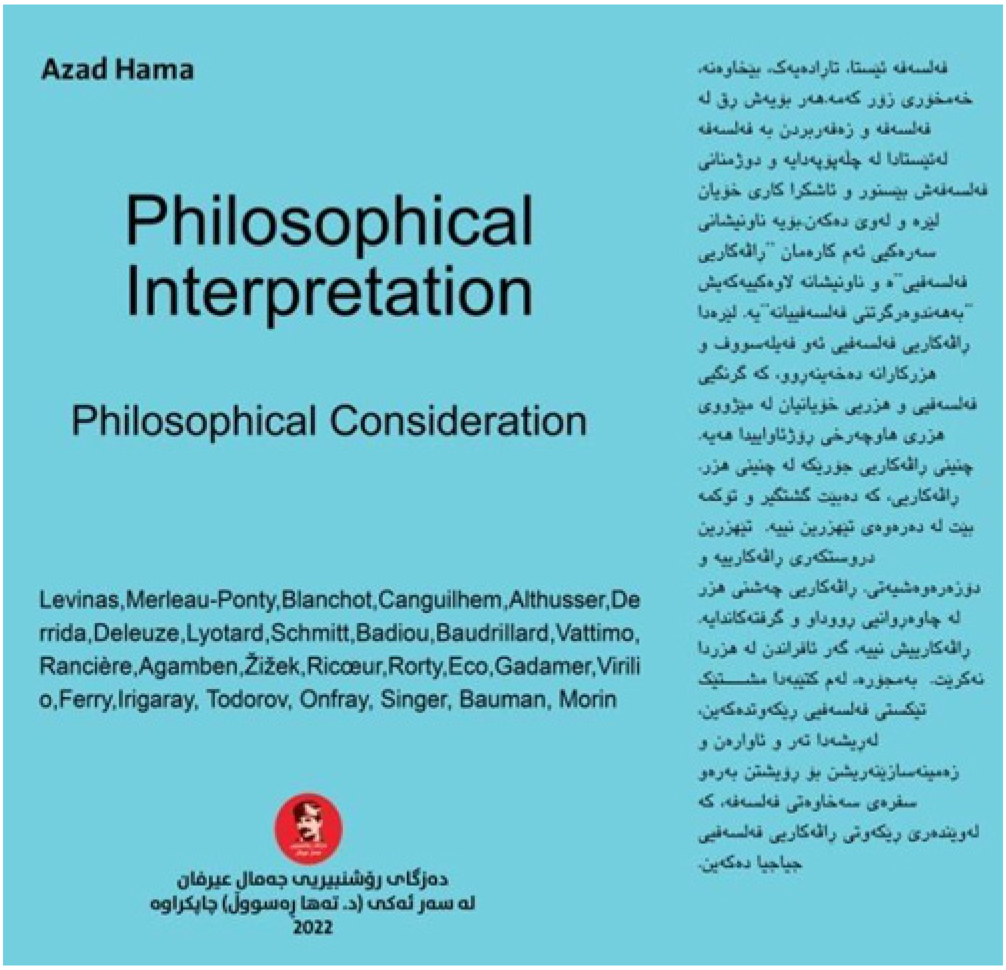

کتێبێکی نوێی عەبدوڵا سەمان(مەشخەڵ) چاپ و بڵاوکرایەوە

دەربارەی کار و تێکۆشانی حەلقەی ئەدیبانی کۆمۆنیست و گۆڤاری ڕابەر ١٩٨٧ – ١٩٩١، کتێبێکی شاعیر و نووسەری کرێکاریی عەبدوڵا سەمان(مەشخەڵ)ە، کە ئەم هەفتەیە چاپ و بڵاوکرایەوە. ئەم کتێبە باس لە پێکهاتن وخەباتی حەلقەی ئەدیبانی کۆمۆنیست دەکات کە هەر سێ ئەندامانی دامەزرێنەرانی (عەبدوڵا سەمان(مەشخەڵ) و جەمال کۆشش و دکتۆر نەوزاد ئەحمەد ئەسوەد(هەڵسەنگ)) و ژمارەیەک لە ڕابەران و هەڵسوڕاوانی مارکسیستی و نووسەران و ئەدیبان تیایدا بەشداربن و لەومێژووە دواون، ئەمە جگە لە گەلەرییەک کە کۆمەڵێک

وێنە لەخۆ دەگرێت. شایانی وتنە ئاوڕدانەوە لەو مێژووی خەبات و تێکۆشانی حەلقەیەک و گ□قارێکی ئەدەبیی کە لە شاری هەولێر و لەسەردەمی دەسەڵاتی ڕژێمی بەعسی فاشیست دامەزراوە و تا ساڵی ١٩٩١ لەمەیداندا بووە و چەندین دەقی ئەدەبی کرێکاریی بلاوکردۆتەوە و ڕەوتی ڕەخنەی ئەدەبی مارکسیستی پەرەپێداوە، ما یەی لێوردبوونەوە و تێڕامان و خوێندنەو□ یە. ئەم کتێبە دەچێتە خانەی بیرەوەری و هەڵسەنگاندن و لەسەر ئەرکی ڕێکخراوی بەدیلی کۆمۆنیستی چاپ و بڵاوکراوەتەوە.

بەرگ□ری لە ئازادیی… بانگەوازێك… زاهیر باهیر

ئازادیی تۆ بەندە بە ئازادیی کەسانی دیکەوە، تیرۆر و کوشتنی کەسانی دیکە ، کوشتن و تیرۆری تۆش بە دووی خۆیدا دەهێنێت. ئاگرە سوورە لە خۆت بە دوور نا بێت، ئەوەی ئازادی نەیارانی فکریت سەرکوت بکات ، هی تۆش دەکات، ئەوەی کە دەستی بە خوێنی نەیارانی فکریتا بچێت ، دەستی بەخوێنی تۆشدا دەچێت

ئەوەی کە لە ئێستادا باشوری کوردستان خۆشبەختانە لێی بێ بەشە تەنها جەنگی ئەهلییە کە هیوادارم ئەوە ڕوونەدات. تێڕوانینێکی سەرپێیانە مێژووی هەرچی دەردەسەری و نەهامەتییەکانە هەر لە وشکەساڵی و بێ بارانی و بێ ئاوی و خۆڵبارین و بێ موچەیی و گرانیی و بێ ئیشیی و ڕەوکردن و بوونی پەتا و نەخۆشی جۆرا و جۆر و نەبوونی ئازادیی ڕۆژنامەگەری و ڕادەربڕین و هێڕشی مووشەکی حەشدی شەعبی و موشەکباران و بۆمبارانی دەوڵەتی ئێرانی.. تا دەگاتە کوشتنی کەسان و دۆستانی سەر بە ڕۆژئاوا و پەکەکە لەناو شاردا لە ڕێگای میتی تورکی بە هاوکاری بەکرێگیراوانییەوە، هەروەها هێڕشی درۆنەکانی تورکیا و کوشتنی هەر کەسێك بیانەوەێت لە هەر شوێنێکدا… هەر هەمو ئەمانە لە یەك چاوتروکاندا بەیادت دێنەوە و هەر هەمووی بە زیادەوە لە کوردستاندا هەیە و بەداخەوە گەر بیشڵێم خەڵکی لەوێ دەستوپەنجەی خۆیانیان لەگەڵدا نەرم دەکەن و لای زۆرینە بووەتە بارودۆخێکی ئاسایی و بە خێرای دێن و بە خێرایيش گوزەر دەکەن. وەڵامیش یا پرسە گرتنە یاخود ” هیچ ناکرێت”.

ئەمە ئەو بارودۆخەیە کە خەڵکی کوردستان تێیدا دەژین. بەڵام ڕاستە هەندێك لەوانە کە ناونوسم کردون ڕەنگە چارەسەرکردنیان ئاسان نەبێت بەتایبەت کارەساتە سسروشتییەکان، یاخود ڕەنگە لەتەك هەندێك لەوانەدا ڕاهاتبێتین . بەڵام ناکرێت چی تر لەگەڵ کارەساتی گەورەتردا ڕابێین و بە ئاسایی وەریگرین.

هێڕشی درۆنەکانی دەوڵەتی تورکیا ناکرێت قەبوڵ بکرێت، دەکرێت کە ڕابوەستێنرێت. گەر لەم قۆناخەیدا ڕانەوەستێنرێت کارەساتی دیکەشی بەدوادادێت. هەر بە کوشتنی دۆستان و لایەنگرانی ڕۆژئاوا و پەکەکە و پەیەدەوە ناوەستێت دوایش سەرەی تۆش دێت.

ئەو کەڵەگاییەی کە دەوڵەتی تورکیا دەیکات بەسەر باشووری کوردستانەوە کە بە ئارەزوی خۆی کەی بیەوێت دیتەوە ناوەوە و کێی بوێت دەتوانێت تیرۆری بکات مەگەر ئەمەریکا و ئیسرائیڵ لەگەڵ سوریادا بیکەن.

تۆیەك کە خۆت بە چەپی رادیکال و سۆشیالیست و کۆمۆنیست و ئازادیخواز دەزانیت، گەر لەگەڵ پەکەکە و ڕۆژئاواشدا نەیەیتەوە هێڕشی درۆنەکانی تورکیا لات، نابێت ئاسایی بێت ، دەبێت ئەوە بزانیت ئازادیی تۆ بەندە بە ئازادی ئەوانی دیکەوە، تا زۆر بەی زۆری ئازاد نەبێت ، ئازادیی راستەقینە مەحاڵە. دانیشتن و نەکردنی هیچ کەمپەین و چالاکییەکی راستەوخۆ لە خزمەتی مانەوەی بارودۆخە هەنوکەییەکەدایە.

کوشتن و تیرۆری کەسانی سەر بە پەکەکە ، سەر بە پارتی ، بە یەکێتی ، بە ئیسلامی و سۆشیالیست و کۆمۆنیستەکان یاخود هەر لایەنێکی دیکە کارێکی نامرۆیانە و قیزەوەندە ئیتر لە هەر ڕێگایەکەوە بێت تا دەگاتە تیرۆرکردنی بە درۆن.

بەڕای من دەتوانرێت زۆر شت بکرێت بۆ بەرەنگاربوونەوەی ئەم هێڕشانەی دەوڵەتی تورکیا لە ڕێگای خەباتی ڕاستەوخۆ و کاری مەیدانییەوە. کۆکردنەوەی واژۆ و ڕێپێوانی سەر شەقامەمان و ڕێگرتنی شەقامەکان و دابڕینیان لە یەکدی…جگە لەو ڕێگا و بانانەی کە تەنکەری نەوت و شمەکی دیکەی بە قاچاخ پێدا دەڕوات، هەر هەموو ئەمانە چالاکییەکی بێ بەرھەمن، لەبری پەیداکردنی هاوپشتی و گیانی هاوخەباتیی، ڕەنجاندنی خەڵکی ئاسایی دروست دەکات ، سنوری دوورخستنەوەیان لە ڕیزەکانی ناڕەزاییکەران دیاریدەکات، توڕەبوون و نەیاریی خۆی بە خۆپیشاندەران پەیدا دەکات.

با کار لەسەر چالاکی کاریگەرانە بکەین. ئیمە لە هەر کوێیەك بین خاوەندرۆنەکان و وێرانکەرانی کوردستان و بکوژانی ڕا و بۆچونی جیاواز لەوێن بە خۆیان و بەژەوەندییەکانیانەوە. ئەمڕۆ گرنگە لە هەر شوێنێك بین بە جیاوازی بیر و بۆجونمانەوە بی ئەوەی یەکدی

کۆنترۆڵ بکەین ، بە ئەوەی سەرمایەی سیاسی لە دروستبکەین ، بە ئەوەی ڕای خۆمان بەسەر یەکدیدا فەرز بکەین دەتوانین چەند چالاکییەکی گرنگ ئەنجام بدەین.

وەرن ئەمە لە لەندەن لە بری ڕێپیوانی سەر شەقامەکان و بەزایەدانی وزە و وەختمان با چالاکی مەیدانی ئەنجام بدەین بە زەرەر گەیاندن لە ئابووریی دەوڵەتی تورکیا و پایەکانی، کۆمپانیاکانی، شەپەگەورەکانیان، بەرژەوەندی بزنسمانە گەورەکانی و زۆر شتی دیکە هەیە کە لە تواناماندا هەن بیانکەین بە ئەوەی کە مەترسی لەسەر ژیانی خۆمان دروست بکەین . هەر یەك لەوانە لە هەموو شوێنیکی دیکەی ئەوروپا بە تایبەت لە پایتەخت وشارە گەورەکانیا هەن و دەتوانرێت هەمان شت بکرێت.

هەرچیش سەبارەت بە باشوورە هەمان ئەو کەس و لایەنانە دەتوانن زیاتر بکەن و کارایی زیاتریش دابنێن . بۆ من نییە کە بڵێم چی بکەن، چونکە من لەوێ ناژیم دڵنیام ئەوان زۆر باش دەزانن کە چ جۆرە جالاکییەك زەربە لە ئابووری تورکیا لە ڕوی بازرگانی و هەروەها لە بوارەکانی میدیا : لە بەرنامەی زاڵی تورکی و بڵاونەکردنەوەی درامە بێ سەر و بەرکان و بونی پەیمانگا و کۆمپانیا و تد هەر ئاواش چالاکییەك کە کارایی لەسەر پەڕلەمانی کوردستان و سەرکردایەتی پارتی و یەکێتی، دادەنێت تاکو فشار بخەنە سەر دەوڵەتی تورکیا.

ئیتر کاتی هاتنی هەنگاوی عەمەلییە و خۆڕزگارکردنە لە پرسەدانان لاواندنەوی شەهید [ئەو وشە و دەستەواژە بێ ناوەرۆکە] و کۆکردنەوەی واژۆ و گرتنی پشتی مایکرۆفۆنەکان و کردنی قسەی هەڵەق و مەڵەق .

تکایە گەر کەسێك لە لەندەن ئامادەی ئەو جۆرە چالاکییە با لە ڕێگای فەیسبوکەوە پەیوەندیم پێوە بکات.

زاهیر باهیر – لەندەن

21/06/2022

بەیانی فیدراسیۆن بە بۆنەی ڕۆژی جیهانی پەنابەران

خەباتمان لەدژی ڕاسیزم، دیپۆرتکردنەوە و ژێرپێنانی مافی مانەوەی پەنابەران و بۆ بەرگری لە هەڵاتووانی جەنگ و نائارامی بەردەوامە!

٢٠ی حوزەیران ڕۆژی جیهانی پەنابەرانە کە لەلایەن ڕێکخراوی نەتەوە یەکگرتووەکانەوە لە ساڵی ١٩٥١ەوە بە فەرمی ناسێنراوە. ئەمساڵ لەکاتێکدا بەرەو ڕۆژی جیهانی پەنابەران دەچین کە کۆمەڵگای مرۆڤایەتی ڕووبەڕووی قەیرانێکی سەخت و پر مەترسی بۆتەوە. نائارامی دنیای داگرتووە. قەیرانی ئابووری و دارایی، فەزای جەنگ و میلیتاریزم و تیرۆریزم و ڕاسیزم و هەڵکشانی نەتەوەپەرستی و فاناتیزمی دینی و سەرکوت و ئیستیبداد و هەڵاواردن و کاولکاری و بێکاری و هەژاری و بێ خانەولانەیی..، بەشێکی زۆر لە دانیشتوانی وڵاتانی دنیای ناچار بە کۆچکردن و ئاوارەبوون و دەربەدەری کردووە. دەوڵەت و هێزە ئیمپریالیستییەکان لە کێشمەکێش و کێبەرکێیەکی گەورەدان لە پێناو سەرلەنوێ دابەشکردنەوەی جیهان و بەدەستهێنانی ناوچەی نفوز و سود و قازانجی خێرایی و کەڵەکەی زیاتری سەرمایە، بۆ ئەم مەبەستەش ئامادەن بەڵای گەورە بەسەر مرۆڤایەتیدا بهێنن و جیهان بخەنە بەردەم شەڕی ئەتۆمی و بایۆلۆجی و کوشتار و نابوتکردنی سیمای شارستانی ئەم سەردەمە.
دوای ٧١ ساڵ لە ڕاگەیاندنی پەیماننامەی مافەکانی پەنابەران، بەڵام هێشتا دەبینین دیاردەی پەنابەری بە شێوەیەکی بەرفراوان بەردەوامە و درێژەی هەیە. بەپێی ئاماری ڕێکخراوی نەتەوە یەکگرتووەکان (UNHCR) ژمارەی ئەو کەسانەی بەهۆی جەنگ و ململانێی ئاینی و سەرکوتی سیاسی و گرفتی ئابوورییەوە ناچارکراون ئاوارە بن و ببنە پەنابەر گەیشتە ١٠٠ سەد ملیۆن کەس، کە نزیك بە پێنجا ملیۆنیان ئاوارەی ناوخۆی وڵاتەکانیانن. بەدوای بەرپابوونی جەنگ لە ئۆکرانیا ژمارەی ئاوارە و پەنابەرانی ئۆکرانی لەماوەی کەمتر لە چوار مانگدا گەیشتە چواردە ملیۆن کەس، کە لە دوای جەنگی دووەمی جیهانییەوە، ئەمە گەورەترین شەپۆلی ئاوارەیی و پەنابەرییە لە جیهاندا.
لەژێر سایەی کێشمەکیش و پێشبڕکێی ئینسانکوژی دەوڵەتە زلهێزەکانی دونیا و هاوپەیمانە ناوچەییەکانیان لە دەستە و تاقمی کۆنەپەرستی قەومی و ئاینی و تایفی، سەرباری جەنگ و کوشتاری خەڵکی مەدەنی و

ئاوارە بوونی بەکۆمەڵ، ڕەگەزپەرستی و جیاکاری ڕووی لە هەڵکشانە.
ئەمە لەپاڵ داشکانەوەی ئاسەوارەکانی جەنگ و قەیرانی کۆرۆناش بەسەر شانی خەڵکدا، نرخی خۆراك و سوتەمەنی کارەبا و پێداویستییە ژیارییەکان و… بەشێوەیەکی سەرسوڕهێنەر براونەتە سەرەوە، تەنها لەپێناو باڵادەستی و کەڵەکەی سەرمایە و دزینی ڕەنجی کاری هەرزانی خەڵکی کرێکار و زەحمەتکێش. ژیانی ملیۆنەها ئینسانیان خستۆتە نێو تونێلێکی تاریك لە جەنگ و میلیتاریزم و کوشتار و نائارامییەوە و بەو هۆیەشەوە دیاردەی هەڵهاتن و ئاوارەیی، لە مەودایەکی فراواندا بەرهەمهێناوە. ملیۆنەها ئینسان وەك قوربانیانی ئەم هەلومەرجە ناچارکراون بە گرتنەبەری ڕێگای سەرکەشی دەریا و زەریا و سنورە تەلبەند کراوەکان و سەرماوسۆختی جەنگەڵەکان، تاوەکو پەنابەر لە وڵاتێکی ئەوروپاییدا نیشتەجێ ببن و وەك ئینسانی سەردەم مافەکانیان بۆ بەڕەوا بناسرێت. بەڵام بەداخەوە سەرباری ئەوەی دەکرێنە کەرەستەی داشکاندنەوەی قەیرانەکان و کێشمەکێشی باڵەکانی نێو دەسەڵات و پەلامارە ڕاسیستی و فاشیستیەکان، سیاسەتی نامرۆڤانە و بازرگانی بە ژیان و ئایندەیانەوە دەکرێت.
دەسەڵاتدارانی ڕۆژئاوا و وڵاتە ئەوروپیەکان لەکاتێکدا خۆیان سەرچاوەی ئەو جەنگ و ماڵوێرانییانەن کە بەرێکی بە کۆمەڵگای بەشەری گرتووە، کەچی ئامادەش نین باجی سیاسەتی چەوتی خۆیان بدەن. کەیسی پەنابەرانیان کردۆتە وەرەقەیەکی سیاسی لەنێو حکومەتەکان و ساتوسەودا و بازرگانی پێوە دەکرێت. لەوەش زیاتر سەرباری توندکردنەوەی سنورەکان و ناچارکردنی پەنابەران بەهەڵبژرادنی ڕێگای مەرگ و پڕمەترسی، چاو لە ئاستی تراژیدیای لاشەی هەڵوەشاو و ساردەوە بووی پەنابەران لەنێو دەریاکان، لە ناوخۆی وڵاتەکانیشیاندا دەست دەبەن بە لێگرتنەوەی پێداویستیەکانی ژیان و زیندانی کردن و ڕاگرتنی پەنابەران لە کەمپە داخراوەکاندا، کە ئەوەش کاریگەریی خراپ لەسەر دۆخی دەروونی پەنابەران دروست دەکات و زۆر جار ئاکامەکەی بە خۆکوشتن کۆتایی دێت! مافی خوێندن و کارکردن و هاتوچۆ لە پەنابەران زەوت دەکەن. پەنابەرانیان وەکو سەرچاوەی هەڕەشە و مەترسی بەسەر وڵاتەکانیان ناوزەد دەکەن و ئەوەشیان کردۆتە پاساوێك بۆ ئەوەی دەست بخەنە ناودەستی کۆنەپەرستترین دەسەڵات و حکومەتەوە کە پەنابەران لەدەستیان هەڵاتوون تا بەزۆر و بەپێچەوانەی خواستی خۆیان دیپۆرتی ئەو دۆزەخەیان بکەنەوە.
بەپێی ئاماری ڕێکخراوی کۆچی نێودەوڵەتیش لەماوەی شەش مانگی ڕابردوودا ژمارەی ئەو پەنابەرانەی لە جیهاندا بۆ گەیشتن بە وڵاتانی ئەوروپی و وڵاتانی ئارام ژیانیان لەدەست داوە، نزیکەی

دوو هەزار و ٣٥٨ پەنابەر بوون. بە بەراورد بە شەش مانگی یەکەمی ساڵی ڕابردوو کە ژمارەی قوربانییەکان یەك هەزار و ٤٦٨ پەنابەر بوون، بەڕێژەیەکی بەرچاو زیادی کردوە! لە شەش مانگی ڕابردوودا یەك هەزار و ٧٣٧ پەنابەر لەلایەن دەوڵەتی تورکیاوە دەستگیر کراون. هەروەها لەناو تورکیا و وڵاتانی ئەوروپادا تەنها لەساڵی ڕابردوودا ٣٢ پەنابەری کورد بە ڕووداوی جۆراوجۆر ژیانیان لەدەستداوە. جگە لە بێسەروشوێن بوون و نەدۆزینەوەی تەرمی دەیان پەنابەری تری کورد کە لەناو دەریادا ژیانیان لەدەستداوە.

فیدراسیۆنی سەراسەری پەنابەرانی عێراقی لە ڕۆژی جیهانی پەنابەراندا لیستی ئەم داواکارییانەی بەڕووی ئیمزاکەرانی لائیحەی مافەکانی پەنابەران بەرز دەکاتەوە:

١- پێویستە دەستبەجێ سیاسەتی دیپۆرتی پەنابەران ڕابگرن و کۆتایی بهێنرێت بە سیاسەتی ڕاگرتنی پەنابەران و ئاوارەی جەنگ لە کەمپ و هۆستێل و شوێنە نەشیاوەکاندا و دابڕینیان لە ژیانی شاری و گواستنەوەیان بۆناو کۆمەڵگە و شوێنی شایستە بە ئینسان.

٢- پێویستە حکومەتەکانی ئەوروپا و بەریتانیا ئەو ناوچانەی پەنابەرانی پیادە پەڕنەوە بەپەلە ناچاربکرێن سنورەکانیان بەڕووی پەنابەراندا بکەنەوە و دیوارە دڕکاوییەکانی سنوریان هەڵگرن، تا پەنابەران ناچار نەکرێن ڕێگای سەختی دەریاکان و دارستانە چڕەکان بگرنەبەر.

٣- پێویستە حکومەتەکانی ئەوروپا و حکومەتی بەریتانیا ناچار بکرێن ئەو ڕێکەوتننامانەی کە لەگەڵ تورکیا و یۆنان و ڕواندا بەدژی پەنابەران و بۆ دیپۆرتکردنەوەیان مۆریان کردووە، هەڵبوەشێننەوە.

٤- دەستبەجێ پەنابەران لە گرتوخانە دەستبەسەرە پەنابەرییەکاندا ئازاد بکرێن.

٥- دابینکردنی ئیمکانات و پێداویستی گونجاو بە شێوەیەکی پلانداڕێژراو و بە مەبەستی هەرچی زووتر جێکەوتنی پەنابەر و کۆچبەران لەنێو ئەو کۆمەڵگایانەی هانای بۆدەبەن و بەهرەمەند بوونیان لە هەموو پێداویستییەکی فەردی و کۆمەڵایەتی و ئابووری بەشێوەیەکی یەکسان.

٦- بەڕەسمیەت ناسینی مافی پەنابەری بۆ هەموو ئەوانەی کە وەك پەنابەری سیاسی بەهۆی جەنگ وشەڕ و کێشمەکێشی قەومی و مەزهەبی وەیان بەدەلیلی جنسی لەشوێنی ژیانی خۆیان هەڵکەنراون و هاوکاری کردنیان بۆ دەستپێکردنەوەی ژیانی ئاساییان.

فیدراسیۆنی سەراسەری پەنابەرانی عێراقی بە ڕۆڵی خۆی لەپێناو جێبەجێکردنی ئەو داواکارییانە و بەرگرتن بە سیاسەتی دژی پەنابەری وڵاتانی ئەوروپا و بەریتانیا، لە دژی دیپۆرتکردنەوە، مافی مانەوە

و ه□هاتن، لە دژی ڕاسیزم و جیاکاری کۆیلەکردنی ئینسانەکان لەسەر بنەمای ڕەگەز و مافی هاوڵاتی یەکسان بێدرێخ تێدەکۆشێت. لەم ڕێگایەشەوە داوا لە تەواوی ڕێکخراوەکانی داکۆکیکار لە مافەکانی پەنابەران و یەکێتی کرێکاری و ئەحزاب و لای□ن□کانی خۆیان بە بەرگریکار لە مافەکانی پەنابەران دەزانن، پشتیوانی لەو داواکارییانە بکەن و پەنابەران بەتەنها جێ نەهێڵن.

نا بۆسیاسەتی دیپۆرت، مافی پەنابەری مافی ئینسانە

فیدراسیۆنی سەراسەری پەنابەرانی عێراقی

١٩/٦/٢٠٢٢

—

Dashty Jamal
Secretary
International Federation of Iraqi Refugees-IFIR
Tel:07856032991 Fax:08712664391
www.federationifir.com
www.csdiraq.com

نوێترین کتێبی «پێشەوا کاکەیی» چاپ و بڵاو کرایەوە

کتێبی «شیرازنامە، بۆ فەتانەی خامفارس»ـی پێشەوا کاکەیی، چاپ و بڵاو کرایەوە. کە ئەم کتێبە کاری ڕێنووس و هەڵەچنی «وشیار عەلی» و کاری بەرگ «ئیبراهیم ساڵح» ئەنجامیان داوە و لە چاپخانەی کارۆ چاپ کراوە.

□ لەبارەی ئەم پەڕتووکەوە پێشەوا کاکەیی دەڵێت:
ئەم بەرهـەمە: ئەزموونێکی نوێی □□ژمێری ئەدەبی منە کە لە دوازدە نامەی ئەدەبی پێک دێت، هەر نامەیەکیش سێ باس بۆ چوار باس لە خۆ دەگرێت، کە خۆی لە (شیعر، گێڕانەوە، نامەی پەخشانی، گوتار و…)دا خۆی دەبینێتەوە. هەندێک شوێن بۆ ڕەگەزی تریش. دەمەوێت خۆم لە پێشەکی ببوێرم. تەنیا سەرنجێکی خێرا بۆ خوێنەران به جێ دەهێڵم.

کە لەپاڵ ئەم دوازدە نامەیەدا، باس لە کۆمەڵێک زانا و شاعیر و عاریفی ناوچەی شیراز دەکات، لە حەللاج و حافز و سیبەوەهییەوە بۆ باباکوهی و پیرنازدار. ئەم نامانە لە دەوری کۆمەڵێک پرسی گرنگدا دەسووڕێتەوە.

• پەڕەگرافیک لە پەڕتووکەکە:

وەختێک ئینگە فەتحە بن، وەکوو ساقییەکی بێچارە، هەواش هەواش دەم و دەچم، بۆ وەی موشتاقولیقای فەتحە بم، تا بەوە کارە پێشوودرێژەم بڵێم: نەشینی عیشق، یان لە فەتحەدا دەمهێڵێتەوە و وەکی وشەیەکی هەڵواسراو دەمێنمەوە، یان کە پێکە لەوە فەتحەیە نەدەم، وەک گەدایەک دەکەومە سەر ئەژنۆ، وەک کەسرەیەک دەمێنمەوە، هەتا بنەپێیەکانم دەقڵیشێن و وەک هەنارێکی قڵیشاو شەرابی ئەوینم لێ دەچۆڕێتەوە.
کچی سەییدزادەی ڕەحبەر! تامی ئەوین لە فەتحە و کەسرەدا وەکوو سێو و هەنار وایە، بەیێ گەر لەم تێبگەن، لە ڕووتاندا دەبێژم:
جا سیبەوەیهییش خۆی هەر بۆنی سێوە،
باشتر لە فەتحە دەگا.
منیش کە بوومەتە کەسرە،
خاڵ و بەری تەیە وا لە من دەکا.

• پێشەوا کاکەیی
پێشەوا عەبدوڵڵا عەبدولڕەحمان، نازناوی (پێشەوا کاکەیی)ـیە، لە ١٩/ ٤/ ١٩٨٤، لە گەڕەکی «جووتکانیان»ـی شاری قەڵادزە لە دایک بووە. پاش کۆڕەوەکەی ساڵی ١٩٩١ ڕوو لە خوێندن بە زمانی دایکزاد دەنێت و هەر لە قەڵادزە خوێندنەکەی کۆتایی پێ دەنێت و ساڵی ٢٠٠٥-٢٠٠٦ بە درێژەدان بە خوێندنەکەی لە ئاستی باڵادا ڕوو لە زانستگەی سلێمانی و کۆلیژی یاسا و ڕامیاری دەکات و بڕوانامەی بەکالۆریۆس لە زانستە سیاسییەکاندا وەردەگرێت.

• لە گەلێک ڕۆژنامە و بڵاڤۆکدا بابەتەکانی بڵاو کردۆتەوە. چەندین توێژینەوە و خوێندنەوە بۆ شیعرەکانی کراوە و ئێستاکە سێ کتێبی وەرگێڕدراوەتە سەر زمانی فارسی، دووانیان چاپ و بڵاو کراوەتەوە بەردەستی خوێنەرن و کۆمەڵەشیعرێکیشی وەرگێڕراوە بۆ زمانی عەرەبی لە داهاتوودا دەچێتە چاپەوە و دەکەونە بەر دیدی خوێنەرانی عەرەبزمان. چەندین ڕێزلێنانی وڵاتانی پێ بەخشراوە. لەگەڵ ئەوەشدا، چەند شیعرێکیشی وەرگێڕدراون بۆ چەندین زمانی جیا جیا…

بەرهەمە شیعریی و ئەدەبییەکانی بریتین لە:

١. پاشماوەی هەناسەکان، کۆمەڵە شیعر، چاپی یەکەم، چاپخانەی گەنج، سلێمانی، ٢٠٠٨؛

٢. منم، دیدەوانیی گوڕ دەکەم، چامە- شیعر، چاپی یەکەم، چاپخانەی دیلان، سلێمانی، ٢٠١١، چاپی دووەم، چاپخانەی کارۆ، سلێمانی، ٢٠١٩؛

٣. باغ غەزەلی تۆ، شیعر، چاپی یەکەم، چاپخانەی پەنجەرە، تاران، ٢٠١٥؛

٤. لە خانەچکەکەی ماڵی پوورە خونچەمەوە بۆ کەلاوەکەی سەعیدیان، (دەقی واڵا) چاپی یەکەم، چاپخانەی کارۆ، سلێمانی، ٢٠١٧؛

٥. ئەفریقانامە و زەمیننامە بۆ تامی شیعر، (پڕۆژەی یەکەم و دووەم،) شیعر، پەخشان، پەخشانەشیعر و گێڕانەوە، چاپی یەکەم، چاپخانەی کارۆ، سلێمانی، ٢٠١٨؛

٦. ئەمریکانامە بۆ تامی شیعر، (پڕۆژەی سێیەم و چوارەم،) ڕۆمانەشیعر-قەسیدە، چاپی یەکەم، چاپخانەی کارۆ، سلێمانی، ٢٠١٨؛

٧. گەردوونامە، شیعر، لە بڵاوکراوەکانی نووسیار-دانمارک، چاپی یەکەم، چاپخانەی کارۆ، سلێمانی، ٢٠١٩؛

٨. بونیادنانەوەی ڕووناکی لە گێڕانەوەی زەردەشتی ئەحمەد مەلادا، لێکۆڵینەوە، ناوەندی ڕۆشنبیریی ئەندێشە، چاپی یەکەم، سلێمانی، ٢٠٢٠؛

٩. نەمرۆڤ، چامە-کتێب، لە بڵاوکراوەکانی نووسیار-دانمارک، چاپی یەکەم، چاپخانەی جەنگەڵ، تاران، ٢٠٢١؛

١٠. بیری شیعر و خەیاڵی زمان، دیدار لەبارەی شیعرەوە، چاپی یەکەم، چاپخانەی کارۆ، سلێمانی، ٢٠٢١؛

١١. زەریا و بەستەڵەکی باشوور بۆ تامی شیعر، (پڕۆژەی پێنجەم) ڕۆمانەشیعر-دەقی واڵا، چاپی یەکەم، چاپخانەی کارۆ، سلێمانی، ٢٠٢٢؛

١٢. لە پەنجەرەوە دەڕوانمە گوڵدرێژەکەی نالی، شیعر-پەخشانەشیعر، چاپی یەکەم، چاپخانەی کارۆ، سلێمانی، ٢٠٢٢.

١٣- شیرازنامە، بە فەتانەی خادمفارس، ڕۆژمێری ئەدەبی، چاپی یەکەم، چاپخانەی کارۆ، سلێمانی، ٢٠٢٢.

•

بیرەوەریەکانی فەقێیەکی گوومڕا...14... شەماڵ بارەوانی

بەشی چواردەهەم /
کودەتای پەرستگا..!

کتێبێکە حەققەت شایەنی تێڕامان و هەڵوەستە لەسەرکردن و خوێندنەوەیە.

ڕوانگەی جوبران،
چارەسەرێکی بوونگەرایانەی ئاینە.
بە ڕێگەچارەیەکی وجودیانە بۆ ئایین و هەڵگێڕانەوە و وەرگێڕانەوە و کودەتاو شۆڕشێک، لە دژی کاهینەکان و مەعبەدەکان، لە دژی فەندەمەنتالیزم و سەلەفیزمی ئایینی، لە دژی کە لەپوورو ڕابردووگەرێتی، لە دژی تراژیدیای ئایدیۆلۆژیاکان، لە دژی دۆگم و تێگەیشتنە سەتحیەکان، لەدژی ئەو مەعبەدانەی پڕن لە دەمارگیری ئایینی و ڕاسیزم و ڕق، خاڵین لە خۆشەویستی و میهرەبانی و مرۆڤ دۆستی.

جوبران
پێمان دەڵێت دەبێت چارەسەرێکی وجودیانە بۆ کێشەکانی مرۆڤایەتی بدۆزینەوە و بە وجودیەت کێشەکانی مرۆڤایەتی چارەسەربکەین. شۆڕشێکی وجودیانە، شۆڕشێک ویژدان بنەمای بێت، شۆڕشێک مرۆڤ بکات بە پێوەر، شۆڕشێک تێگەیشتنێک بێنێتە بوون، چیتر بوونی مرۆڤ پێش ماهیەتی بخرێت، مرۆڤ پێش ئاین، مەزهەب، نەتەوە و ئیتن و خێڵ و ڕەنگ و ڕەگەزەکەی بخرێت و تەنها مرۆڤبوونی مرۆڤ بە پێوەر و ڕەچاو بکرێت و لە بەرچاوبگیرێت، مرۆڤ یەکەمین و دواهەمین شت بێت.

جوبران
پێمان دەڵێت پێویستمان بە ئاینێکیترە، ئاینێکی وجودی، ئینسانی و ئەخلاقی، ئاینێک پەرستگاکەی دڵ بێت و کەعبەکەی مرۆڤ و پێغەمبەرەکەی ویژدان.

ئاینێک وجودی مرۆڤ لە بەرچاوبگرێت، ڕەچاوی خواست و حەزو ئیرادە و ماف و ئازادیەکانی تاک بکات و بوونی مرۆڤ بە تەواوی مانا بەرز و پیرۆز بنرخێنێت. چیتر بە ناوی ئاینەوە لە ئازادی مرۆڤ نەدرێت، ئازادیەکانی تاک دەستی بەسەردانەگیرێت و سەربەستیەکانی ژن

د□ستب□س□ر□ن□کرێت و مرۆڤبوونی مرۆڤ پ□ش□□ □ن□کرێت. ئەقڵی مرۆڤ لە قا□ب □ن□درێت و ویژدانی مرۆڤ خ□ف□ □ن□کرێت.

چیتر لە ژێر ناوی مەزهەب و لە ژێر پەردەی ئاین و بە پاساوی ئاینی، مرۆڤ بە کۆیلە و بە کەنیز□ □ن□کرێت. ڕەخنە بەبڤە و جیاوازیەکان دەمکوت □ن□کرێن.

ئاینێکی وجودی، وجودیەتێک، مرۆڤ بکات بە گەوهەری ژیان و سەنتەری بوون. ویژدانی مرۆڤ بکات بە ئایین و دڵ بە پەرستگا.

وجودیەتێک، هەڵگری پەیامێکی ئەخلاقی و ئینسانی بێت، لە خەمی مرۆڤەکان کەم بکاتەوە و ئازارەکانیان سڕبکات و لە کۆیلایەتی فیکری و جەستەیی و دەروونی ڕزگاریان بکات.

مرۆڤەکان لە ئەشکەوتی تێگەیشتن و بیری دۆگمایی و چەقبەستوویی دید و بەستەڵەکی ئەقڵ و لە دەستی پەرستگاکان ڕزگاربکات و مرۆڤ بێنێتەدەر و تێکەڵ بە فەزای ژیان و دنیای فراوانی مرۆڤایەتی بکات.

مرۆڤایەتی لە گۆشەی مەعبەدەکان قورتاربکات، ئەو مەعبەدانەی بەڕۆژ ناوی خوداوەند بەرز ڕادەگرن و بەشەو مرۆڤەکانی لێدەدزن!

ئەو پەرستگایانەی لە لایەک بانگەشەی خۆشویستنی خوداوەند و مرۆڤایەتی دەکەن، لە لایەکەیتر تۆی دەمارگیری ئایینی و ڕقی مەزهەبی و پەتای پەرتەوازەیی لە نێوان مرۆڤەکان بڵاو دەکەنەوە!

جوبران

پێمان دەڵێت مەعبەدەکان بنەمای هەموو کێشەکانن، بتەوێت باوەڕبهێنیت و باوەڕداربیت، مەرجی یەکەم بێ باوەڕبوونتە بە مەعبەدەکان.

کفرکردن بە مەعبەدەکان و جاڕدانی بێ باوەڕی لە هەمبەر مەعبەدەکان، ڕوکنی باوەڕ و پێشمەرجی ئیمانە.

جوبران

پێمان دەڵێت ژیانی ئێمە بە فیقه و فەتوا و تێگەیشتنی کاهینەکان لاقەکراوە. ژیانمان مەحکومە بە فیقه و بڕیار و ئەحکامی فەقێ و پیاوانی ئایینی و کاهینەکان. بە شافیعی و ئیبنولتەیمیەکان. بە عن عنە و قیلەو قالەکان.

نەک فەلسەفە و فەیلەسوفەکان، بە ئیبنولباجە و ئیبنولتوفەیلەکان.

بە عیرفان و عاریفەکان، به مەولاناو هەلاج و ئیبنولعەرەبیەکان.

جوبران
وەکو کیرکگاردسۆرین پێمان دەڵێت (گرنگ نییە، باوەڕمان بە چی هەیە، گرنگ چۆنیەتی ئەو باوەڕهێنانەیە)،

تاچەند باوەڕەکەت، لە گەڵ مرۆڤ دۆستی، لە گەڵ ژینگە دۆستی، ژیان دۆستی و ئاژەڵ دۆستی، لە گەڵ مرۆڤ دۆستی دەگونجێت و بەرکەوتنی لە گەڵ ویژدان و مۆڕاڵ و ئەخلاقی مرۆڤایەتی نابێت.

تاچەند باوەڕەکەت جێگای فرە باوەڕی تێدا دەبێتەوە و ڕێز لە باوەڕەکانی تر دەگرێت. ڕێز لە ئازادی بیروباوەڕ و ئازادی ویژدان و هەڵبژاردنی ئەوانیتر دەگرێت. باوەڕەکەت تاچەند باوەڕی بە پێکەوە ژیان و بیری ناتوندوتیژی و تولەرەنس و ڕێبازی مرۆڤایەتی هەیە.
Shamal Ismael Kareem
تاچەند باوەڕی بە پلوالیەتی ئایینی، کۆمەڵایەتی و سیاسی هەیە، ئەوە گرنگە. جا خوام دەکرد باوەڕ و ئەقیدەکەت، ئایین و ئیمانەکەت، مەزهەب و قەناعەتەکەت بەردێک، خاچێک، بتێک و درەختێک دەبوو. گرنگ ڕێز لە مرۆڤایەتی بگریت و باوەڕت بە خۆشەویستی و برایەتی و تەبایی و یەکگرتوویی نێوان مرۆڤەکان هەبێت.

نەک ئەقیدە و باوەڕێک بێت، لە پێناویدا، سەری مرۆڤەکان ببڕدرێت و خەڵکی پێ بکرێت بە کۆیلە و پێی لە مرۆڤایەتی و کەرامەت و ئازادی و ژیانی مرۆڤەکان و ئەقڵانیەت و مۆدێرنێتەو شارستانیەت و هەموو بەها و جوانیەکی بوون و مانایەکی ژیان بدرێت وجودی پێ وێران بکرێت.

جوبران
پێمان دەڵێت ئێمە نوێژخوێنمان بەدەست هێنا، وەلێ نوێژەکەمان لەدەستدا.
مەعبەدمان ڕۆنا، ئەفسوس مرۆڤایەتیمان ڕماند،“

جوبران
وەکوو هێرمان هسە دەڵێت(ئەوەی دوێنێ خەمربوو، ئەمڕۆ بووە بەخەل).
ئەوەی پێشووتر تابۆ بوو، ئێستا ڕەوایە.
مرۆڤ لە جیاتی ئەوەی بە ناوی خوداوەندە ئازادبکرێت، کەچی بە پێچەوانەوە دەکرێت بە کۆیلە.
ئایین لە ئایینی خوداوەند و مرۆڤایەتیەوە، بووە بە ئایینی کاهین و فەقێکان.

مەعبەدەکان بوون بە جۆرێک لە فرۆشگا و دووکانی سیاسی و ماڵی بازرگانی کردن. باوەڕ بووە بەبێ باوەڕی.

جوبران
پێمان دەڵێت دەبێ لە مەعبەدەکان بێینەدەر و بڕۆین بەناو وجود، تەنها بەدەرچونت لە مەعبەد نەبێت، لە وجودی خۆت تێناگەیت.

جوبران
پێمان دەڵێت گەڕان بە دوای ئیسلامدا لە بەدەنگی سەلمان فارسییە، نەك لە ناو دووتوێی کتێبەکانی ڕازی، لە مەنفای ئەبی زەڕ، نەك لە قوڕەیشی بوونی خەلیفەکان، لە کۆخەکەی عەلییە، نەک لە ناو کۆشک و تەلاکانی موعاویه.
لەسەر خاچەکەی حەلاجە، نەك لە ناو ئەقڵییەتی ئیبن سینا.

جوبران
پێمان دەڵێت خوداوەند پێویستی بە دروستکردنی مەعبەد نییە، بەڵکو ئەو پێویستی بە دروستکردنی مرۆڤە.

جوبران
پێمان دەڵێت لە تێکستەوە بۆ وجود، لە مێژووەوە بۆ واقیع، لە داخران و تاکڕەهەندی جیهان بینییەوە، بۆ ناو ئاپۆڕای ماناکان، لە خەتمی نبووەت و قفڵکردنی فیکر و قەدەخەکردنی تەئویلکردن و داخستنی دەرگای تەفسیرە نوێکان، بۆ کرانەوەی ئەقڵ و کردنەوەی لوغز و کۆدی چەمکەکان و سەرەتاو دەستپێکێکیتری خوێندنەوەی دەقەکان.
لە تۆتالیتاریەتی ئایینییەوە، بەرەو پلورالیزمی ئایینی.

جوبران
پێمان دەڵێت کێشەکە ئەوە نییە، کە، مرۆڤەکان لە ئایین دەرچوون، بەڵکو تراژیدیاکە دەرچوونی ئایینە لە مرۆڤ بوون.

جوبران
پێمان دەڵێت:سودی چییە ئاینت هەبێت و ویژدانت نەبێت. مەزهەبت هەبێت و مرۆڤ بوونت نەبێت!؟ سودی چییە ئایین لە جیاتی ئەوەی مرۆڤ ئازاد بکات و بەرگری لە ئازادیەکانی تاک بکات، بە پێچەوانەوە مرۆڤ بە ئاین بکرێت بە کۆیلە و لە ئازادیەکانی بدرێت!

جوبران
بانگەوازیکردنە بۆ ئایینێکی تر و ئاشنابوون بە خوداوەندێکیتری

جیاواز لەوەی کاهینەکان و مەعبەدەکان بە خەڵکیان ناساندووە. ئەو مەعبەدانەی ڕێگەی خودا ناسی و ئینسانیەتیان لە بەردەم مرۆڤەکان شێواندووە و وندکردووە.

جوبران
داوای ئایینێکیتردەکات، ئاینێک مرۆڤ تێیدا گەوهەر بێت.
ئایینێک لە جیاتی ئەوەی ڕق فێری مرۆڤەکان بکات، فێری خۆشەویستی یەکتریان بکات. لە جیاتی ئەوەی داوای بە کۆیلەکردنی مرۆڤەکان بکات، مرۆڤەکان لە کۆیلایەتی ئازادبکات.
ئاینێک، ڕێز لە جیاوازیەکان بگرێت و باوەڕی بە ئاشتی و پێکەوژیان هەبێت. ڕەگەزپەرستی ڕەتبکاتەوە و بە چاوێکی یەکسان سەیری هەموو مرۆڤەکان بکات.
ئایینێک، لە بەر بۆچونی جیاواز و لەسەر ئایینی جیاواز، بەکەم و گڵاو پیس، سەیری هیچ کەسێک نەکات.

جوبران
پێمان دەڵێت مەعبەدی پێغەمبەر مرۆڤە.
پێغەمبەر ئایینی بە خزمەتی مرۆڤ هێنا…کاهینەکان مرۆڤ دەکەن بە خزمەتکاری ئایین.
پێغەمبەر لە مرۆڤایەتی دەگەڕا لەناو ئاییندا.. وەلێ کاهینەکان لە خشتی پەرستگا.

پێغەمبەر دەڕۆشتە هەموو پەرستگایەک…… کاهینەکان تەنها دەڕۆن بۆ یەک پەرستگا.
Shamal Ismael Kareem
جوبران
پێمان دەڵێت گرنگ نییە تۆ ئایندار بیت، ئەوەی گرنگە تۆ مرۆڤ دەست بیت، گرنگ نییە تەکستە ئایینیەکان ئەزبەر بکەیت، گرنگ مرۆڤایەتی و مرۆڤ بوونت لە بیرنەکەیت.

جوبران
خوداوەندێکیترمان پێدەناسێنێت، خوداوەندێک، نەپێویستی بە ترساندن و نەیش بە تیرۆر و کوشتن و تۆقاندنی مرۆڤەکانە.
نە پێویستی بە گوتەبێژ و نە بە فەقێ و کاهین و پیاوە ئایینیەکانە.
نە پێویستی بە شمشێر و نە بە دۆزەخ و نە بە زۆر لێکردن و ناچارکردنی مرۆڤەکانە.
خوداوەندێکی میهرەبان، لە سەر ڕیشی درێژ و شەرواڵی کورت و لەچک و باڵاپۆشی هیچ کەسێک سزانادات. لەسەر ئەنجامنەدانی نوێژو

نەپەرستنی خۆی، لێپێچینەوە لە هیچ کەسێک ناکات.
خودایەکی بە سۆز و میهرەبان، خودایەک هەموو مرۆڤەکانی خۆشدەوێت.
بە جیاوازی دروستی کردوون، بۆیە جیاوازیەکانیشی خۆش دەوێت.
خودایەک لە ڕەخنە و بیری ئازاد و لە پرس و گومان و ئایین و دیدی جیاواز ناترسێت.
خودایەک، ڕقی لە بەرتەسکردنەوەی سنووری ئازادیەکانە، ڕقی لە قوتکردنەوەی بت و درووستکردنی مەعبەدەکانە، ڕقی لە سانسۆر و بە کافرکردنی عەلمانیەت و بە تابۆ کردنی دیموکراسیەت و بە بڤەکردنی مۆدێڕنێتە و بە هەرتەقەکردنی ئازادیەکانە. ڕقی لە دەستوەردان لەژیانی تایبەتی مرۆڤەکان و بیروباوەڕی خەڵک و هێڵکێشانە.
جوبران
پێمان دەڵێت فیقهی فەقێکان و
قس□□ی کاهینەکانمانکرد بە ئایین و ئاینی خوداوەندمان کەمر□قایەتییە لەدەستدا.
خوداوەند ئەقڵ و ئیدراک، ئازادی و ئیرادەی بە ئێمە بەخشی و مرۆڤەکانی بە ئازادی دروستکرد و ئازادی پێدان، وەلێ فەقێ و کاهینەکان، ئاخوند و مەعبەد و پیاوە ئایینیەکان، ئەو ئازادیەیان لە مرۆڤەکان زەوتکردو بە ناوی ئاسمانەوە، دەستیان بەسەر زەوی و مر□ق بونی مرۆڤەکان داگرت.
خۆیان لە هەموو شتێکی مرۆڤەکان هەڵقورتاند و دەستیان لە هەموو تایبەت مەندیەکی مرۆڤەکان وەردا.
لە مۆسیقا ژەنین، جڵ و بەرگ و چۆنیەتی خەوتن، سمێڵ کورتکردن و ڕیش تاشین، شێوازی نان خواردن و ڕێکردن، چونە سەرئا و سێکسکردن، لە خۆشۆردن و فتبۆڵێنکردن، ئابوری، زانست و خوێندن، سیاسەت و حوکم کردن، لەیەکەم چرکەساتی لە دایکبوونتەوە، تاکۆتا هەناسە و مردن، تاختستنە ناو تابووت و ژێر خاککردن، لە هەموو شتێک وازت لێناهێنن و دەست لەبونت وەردەدەن.
جوبران
پێمان دەڵێت کاتی ئەوە هاتووە ئایین لە دەست کاهینەکان و پێغەمبەر لە ئایینی مێژوویی و خوداوەند لە مەعبەدەکان دەربێنین و مۆنۆپۆلکردنی پیرۆزیەکان و ڕاستیەکانیان لێ بسەنینەوەو دووبارە پێناسە بۆ چەمکەکانی باوەڕو پەرستش و ئایین و ئەخلاق و ئەقیدە و بەهاکان بکەینەوەو پێناسەکان دابڕێژینەوەو وشەی کفر و کۆیلایەتی و تۆی ڕق و بیری ڕەگەزپەستی و ناوی جەنگ، لە فەرهەنگی مروقایەتیدا بسڕینەوە و لە جیاتی ئەوەی هێندەی خەریکی باسکردنی تەوحیدی خوداوەندبین، هەوڵی تەوحیدکردن و یەکگرتنی مرۆڤەکان بدەین.
لە جیاتی ئەوەی هێندەی شەڕ بە ناوی ئاسمانەوە بەرپابکەین و ژیانی

ئێرە بە ناوی بەهەشتەکەی ئەولاوە بە دۆزەخ وێران و مرۆڤایەتی خەڵتانی خوێن بکەین،
با ئاشتی لەسەر زەوی بەرقەرار و بەهەشتێک بۆ مرۆڤایەتی لێرە دروست بکەین.
مرۆڤایەتی ئاشنای چەمکی ڕێژەیی بوون و ئاشنای تولەرانس و لێبوردەیی و پێکەوژیان و خۆشەویستی و یەکترقبوڵکردن بکەین.
ماوەتەوە بڵێم
عەبدولڕەزاق جوبران/
مرۆڤێکی مرۆڤ دۆست و نووسەرێکی جوان نووسە. ئەو لەکتێبەکان و نووسینەکانیدا، داوای بە مۆدێڕنەکردنی ئاین و بە سەردەمیکردنی ئایین و گونجاندنی ئایین لەگەڵ دنیای تازەگەریدا دەکات.
داوای شۆڕش و کودەتا بە سەر کاهین و مەعبەدو فیقه و مێژوو و کەلەپووری ئایینی و دووبارەو پێداچوونەوەو هەموارکردنەوەو خوێندنەوەی تێکستەکانی ئایێندەکات.
لە ڕێگەی وجودیەتێکی ئینسانی ئەپستراکت و ڕووت، وجودیەتێک لەگەڵ بەهاکانی ئینسانیەت و پڕەنسیپەکانی مرۆڤبوون یەکدەگرێتەوە و مرۆڤ دەکات بە ماک و بنەما و پێوەرو سەنتەر.
جوبران
داوای خوێندنەوەیەکیتری ئایین، دوور لەو خوێندنەوە: فقهیه، کلاسیکیه، دۆگماییە، مەزهەبیە، ئیدەلۆژیە، سیاسیە مێژووییەی پێشووتری ئایین دەکات.
جوبران بانگەوازی بو ڕوانگەیەکی مرۆڤانە و وجودیانەی ڕبوبیانە دەکات، وجودیەتێکی باوەڕداری لە شێوەی وجودیەتەکەی کیرکەگاردسۆرین، نەک وجودیەتە بێ باوەڕیەکەی سارتەر، وەڵێ ئەو ڕوانگەیەکی زۆر باڵاو ئەخلاقی و مرۆڤ دۆستانە و جوانی هەیە بۆ مرۆڤ بوون، ئەو لە جوغزێکی تەسک و گۆشەیەکی دخراو ڕوانینێکی ئایینی و دیدێکی تاریکی ئایدیۆلۆژی و مەزهەبی و لە سەر بنەمای ڕەش-سپی ، باوەڕ-بێ باوەڕ، بەهەشتی و دۆزەخی..
لە مرۆڤ ناڕوانێت، بەڵکوو جوبران لە دیدێکی هیومانیستانە و مرۆڤ دۆستانە مرۆڤ دەبینێت. ئەو بۆچونی وایە کە هەرگیز خوداوەند لە سەر بێ باوەڕی مرۆڤ سزا نادات و کێشەی خوداوەند کێشەی باوەڕهێنان، یاخود بێ باوەڕی نییە لەگەڵ مرۆڤەکان، بەڵکو کێشەی ئەو زاتە ستەم و دادپەروەریە، کێشەی نوێژنەکردن و نەچونە مەعبەدنییە، بەڵکو کێشە بای□تی پاب□ندنەبوون بە ئەخلاق و مۆڕاڵی مرۆڤدۆستی و جێبەجێکردنی بەهاکانە لە ناومرۆڤدا.

بۆیە ئەو بە پیاوەئاینیەکان و فەقێ و کاهینەکان دەڵێت بەسیەتی

چیتر خۆتان لە خۆتانەوە مەکەن بە نوێنەری خوداوەند و سێبەری ئاسمان و دەرگاوانی دۆزەخ و پسوولەی چونە بەهەشت و دۆزەخ بە مرۆڤەکان مەفرۆشنەوەو بەهەشت و حەقیقەتەکان تاپۆی سەرخۆتان مەکەن.
بەهەشت و ڕەزامەندی و میهری خوداوەند زۆر لەوەگەورەترە کە، ئێوە لەو سنوورەتەسک و ڕوانینە مەزهەبی و ئایدیۆلۆژیە داخراو□ د□بینن.
میهرو سۆزو لێبووردەیی و بەهەشتی خوداوەند، تەنها تایبەت بەکەسانێک و ومولکی ئایینێک و گرووپێکی فەندەمێنتالیست و مەزهەبێکی دیاریکراو نییە، بەڵکو هی هەموو مرۆڤەکانە، بوودی، جو، مەسیحی، سابیئە، زەردەشتی، کاکەیی، ئێزدی و موسڵمان ..تاد.، هی هەموا نە.
سیکولەرو ئەتێست و گومانگەراکانیش، بەڵێ هی ئەوانیشیە. خوداوەند، هیچ کات لایەنگری گرووپێک، لە دژی گرووپێکیتر نییە، شەڕی ئایینێک لە دژی ئایینێکیتر ناکات و لە بەر جیاوازی مەزهەب، ئیدی□ل□ژیاو ئایین و ڕەگەز و نەتەوە، جیاکاری لە نێوانی مروڤەکان ناکات و ڕقی لە مرۆڤ نابێتەوەو جاڕی جەنگ و نەفرەت و کەرب وکینە و لایانگری بۆ کەسانێک، لە دژی ئەوانیتر نادات و دەرگای ڕەحمەت و بەهەشتە فراوانەکەی بۆ خەڵکانێک بخاتە سەرپشت و بە ڕووی ئەو هەموو ملیارەی تری مرۆڤایەتی دابخات.!

ئەگەر وابوو، مانای وانیە تۆ ئاوای؟!... زانا رەزاق

یەکەم کاتێک تۆ ل□ نێو حزبێک بە پل□ بەندی نەچوویتە پێش بەلام بە خزم خزمێنە چوویتە پێش و بوویتە بەرپرسێکی گەورە و خاوەن پۆستی بەرز ،مانای وانیە تۆ ئاستت بەرزە ،یانی نادادپەروەری و نایەکسانی و نائازادی هەیە. بەلام کە ل□ نێو حزبێک پل□ بەندی بە ئاست چوویتە پێش ئەوا ئاستت ڕووبەڕوو دەسەلمێت.
پێویستە حزبەکان و هەموو شوێنەکانی تریش پل□ بەندی هەبێت ب□ پێی ئاست و لێهاتوویی پلەکان ببڕێت، دواتر ئازادی تەواو ه□ بێ چونکە ئازاد تەواو سودیان پێدەگەیەنێت نەک کۆیلەی زۆر یانی یەک مرۆڤی

ئازاد ل□ بیرکردنەوە بەقەد هەزار کۆیلە زیاترسودی هەیە.

دووەم کاتێک تۆ بوویتە نووسەر دەیان کتێبت هەبوو ئەوە مانای وانیە تۆ نووسەرێکی باشی بەلکو باشی و خراپی لە ئاستی نووسینەکەدایە،هەروەها بە تەمەن زۆری نووسینیش نیە بەلکو بە مێشک و هزر و ئەزموونداری□.

پاشانیش تۆرەکان و شتی تر لەگەل ڕووبەڕوو جیاوازترە بەتایبەت ڕووبەڕوو پرسیار لێکردنت و وەلامدانەوە.

سێیەم کاتێک تۆ لە بوارەکانی کۆمەلگا دامەزرای کەسانی تر دانەمەزران ،مانای وانیە تۆ لێهاتووتر و بەتواناتری، بەلکو ئەمە شتی ترە. چونکە نادادپەروەری و فۆڕمەکانی دامەزراندن خالانێکی سەقەتی تێدایە ، نەک بلێی سەردەمی بێت .بەلام کە دادپەروەری لە هەموو ڕوویەکی دامەزراندن هەبوو ئەوا شتێکی ترە.

چوارەم کاتێک تۆ بەهۆی خزمخزمێنە و شتی تر لە ڕاگەیاندن و میدیا کارت کرد ، زوو پلەت بەرز کرایەوە ئەوە مانای وانیە تۆ کەسێکی لێهاتوویی ، بەلکو بەدڵی ئەوان بووی نەک سودی ئەوان. بەلام کاتێک تۆ لە ڕاگەیاندن و میدیایەکی بە بنەما پیشەیی کارت کرد سزا و پاداشت هەبوو هەروەها هەمووتان ململانێتان بوو لەسەر شتی باش ئەوا بەهۆی ئەو ململانێ باشەکە چوویتە پێش ئەوا شتێکی ترە.

پێنجەم ئەگەر تۆ زۆر ووتار و نووسینت لە زۆر سایت بلاو کرایەوە کەسانی تریش هیچیان بلاو نەکرایەوە ،مانای ئەوەنیە تۆ نووسەرێکی باشی بەلکو بەهۆی هاوڕێیەتی و تەمەنی گەورەیی و شتی ترە ،بەلام ئەگەر دادپەروەری و یەکسانی و ئازادی تەواو هەبوو یانی بتوانی ڕەخنە لەوانیش بگری بۆشت بلاو بکەنەوە ئاوا شتی ترە .
هەرچەندە ڕەخنە نەک لەسودی ئەواندایە بەلکو لەسودی هەموواندایە.

پێنجەم کاتێک تۆ دکتۆرا و بڕوانامەی بەرز هەبێ خاوەن سەدان ت□و□ژینەوە بووی، مانای ئەوەنیە تۆ کەسێکی لە ئاستێکی بەرزی،لەوانەیە زۆرێکی هی خۆت نەبێ وەکو چۆن هەندێک بەرپرس پارە دەخەنە بانک تۆش ئاوا نووسینی دزیی و گەندەلی دەخەیتە هەندێک سایتەکان و شوێنی تر.

شەشەم کاتێک تۆ یانزە ووتارت هەبوو کەسانی تریش بەدەیان ووتار ،هی تۆ دووفاقی و دزب□یەکی تێدانەبوو بەلام هی ئەوان پڕ لە دووفاقی و پارادۆکس بوو، ئەوا تۆ زۆر لەوان باشتری .

یانی لای من و هەستی من دەلێ ئەوانەی نووسینی کەمیان هەیە لەوانەی زۆر لەهاتووترن کە نووسینی زۆریان هەیە جگە لە دووفاقی و پارادۆکسیش، تەنانەت هەشە پێی لە پارادۆکس باسی پارادۆکس و نووسینی دژبەیەکی خەلکی تریش دەکا!

حەوتەم کاتێک تۆ لە هەربوارێک نووسیت و جەماوەری زۆرت هەبوو مانای وانیە تۆ بەسودی ئەوانیتر بەسود نین بەلکو تۆ بەدەی ئەوانی یانی لەبەرەی یانی کەیلە لە بیرکردنەوەت زۆرە و خۆت گونجاندووە ، بەلام ئەگەر خۆت لایەندار نەبووی لەنەو کۆمەلگا و ئەوان خۆیان لەگەل تۆ گونجاند ئاوا شتێکی ترە .

هەم سودی بۆ خۆت تێدایە هەمیش ئەوان بێگومان زیاتر لە دوورمەودا.

هەشتەم کاتێک تۆ لە کۆمەلگایەکی نادادپەروەر و نایەکسان بە دەیان وسەدان خانووت هەبوو لەگەل پارەیەکی زۆر ئاوا مانای وانیە تۆ بە ئەزموون و ماندبوون و سروشتیەن دەستکەوتووە.

کەسانی تریش وەکو تۆ ئەزموونیان نیە. نەخێر بەلام کە دادپەروەری و یەکسانی هەبوو ئاوا ئەوە دەستکردنیە بەلکو سروشتیەن وایت . هەرچەندە شتی وا هەبێ ئاوا چین چین دروست نابێت.

نۆیەم کاتێک تۆ لە شوێنێک کرایتە گەورەی ئەوە مانای وانیە تۆ کەسێکی شایستەیی بەلکو بۆ ئەوە بە ئەوەیە ئەو شوێنە کۆنترۆل بکەی ، یانی هەروەک چۆن تۆ بەهەی ئەمەوە بەدەیان ژێردەستەت دەبێ ئاواش تۆش ژێردەستەیی ئەوانی سەرووی خۆتی .

بەس شتێکی سەیرە میلەتە ژێردەستەکان لەناو خۆیان پڕن لە ژێردەستەیی بەهەمان شێوەش دژی نەتەوەو وولاتانی ترن کە بۆچی ئەوانەی ژێردەستەن کراون ژێردەستی ئەوان؟

کاتێک تۆ خۆت ئاوایی و لەگەل مرۆڤەکانی کۆمەلگا وایت بۆچی لەجیاتی زۆر ڕەخنە لە هاوزمانی خۆت بگری دەچی لە دەسەلاتداری دەولەتەکە دەگریت ؟

دەیەم ئەگەر نووسەر و نووسینی زۆریان هەبوو زۆرەکی وەک یەک بوون مانای وانیە فەیلەسوفیان زۆرە بەلکو مانای وایە دزیی و چەتەیی نووسینیان زۆرە خاوەن مەشکەک یان دوو مەشکین

تێبینی ئەم خالانە و بەدەیان خالی تر هۆکارانەکی دواکەوتوویی کۆمەلگاو هەموو شوێنەکانی تری کۆمەلگان بە بوارەکانیشەوە جا

بەئاگایی ئەوان وا دەزانن سودی کۆمەلگایە بەس زیانێکی گەورەی کۆمەلگایە بەداخەوەش هەر زۆرێک لەوانەن سالانێکە باسی پێشکەوتنی کۆمەلگا دەکەن و ئەوەندەی من هەستم کردبێت ئەوان پێشکەوتن بە ڕۆژ و شەوی زیاتر تێگەیشتوون نەک ئەقلی کۆمەلگا و مرۆڤەکانی بەس ئەمە زیاتر کێشەمان لە شێوازی بیرکردنەوەی سەرۆەمەکانە نەک زیاتر کۆمەلگا.

تێبینی تریش داوا لە وەزارەتی ڕۆشنبیری دەکەم لێپرسینەوەی ڕووبەڕوو لەگەل ئەو نووسەر و ڕۆشنبیرانە لەگەل خاوەن بڕوانامە بەرزەکان بکات.